

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3430/2023. (X. 11.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.I.20.469/2021/3. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozók jogi képviselőjük (dr. Krizsa Lajos Vendel ügyvéd) útján eljárva alkotmányjogi panasszal fordultak az Alkotmánybírósághoz. Az indítványozók az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § szerinti alkotmányjogi panaszt terjesztettek az Alkotmánybíróság elé a Kúria Pfv.I.20.469/2021/3. számú ítélete ellen, annak alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérve. Az indítványozók álláspontja szerint az ítélet ellentétes az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdésével.
- [2] 1.1. A perbeli alperes pénzintézet a 2008. január 29-én megkötött, közjegyzői okiratba foglalt kölcsönszerződés alapján – forint-kölcsönük törlesztése érdekében – 598.700 euró kölcsönt adott az I. és a II. rendű felperes indítványozóknak, akik vállalták a kölcsön visszafizetését, járulékaik megfizetését. A III. rendű felperes indítványozó készfizető kezességet vállalt az indítványozókat terhelő kötelezettség teljesítéséért. A szerződő felek abban állapodtak meg, hogy a havi törlesztőrészlet pontos összegét az alperes a folyósítás napján számítja ki és közli az indítványozókkal; az így kiszámított törlesztőrészlet nem térhet el lényegesen a szerződéskötéskor a szerződésben feltüntetett megközelítőleg meghatározott törlesztőrészlettől. Az indítványozók kijelentették, hogy az árfolyamkockázatról és az árfolyam, illetve a kamatváltozásnak a törlesztőrészletre gyakorolt hatásairól szóló tájékoztatót elolvasták és megértették, az árfolyamkockázatra, a deviza vételi és eladási árfolyamokra, valamint a kamat és törlesztőrészlet megállapításának módjára vonatkozó rendelkezéseket ugyancsak megismerték és megértették.
- [3] Az alperes a szerződést közjegyzői okiratba foglaltan 2012. július 24-én azonnali hatállyal felmondta, amit a közjegyző küldött meg az indítványozóknak. Ezt követően az alperes közokirat záradékolásával végrehajtást kezdeményezett az indítványozók ellen.
- [4] Az indítványozók keresetükben az ellenük indult végrehajtás megszüntetését kérték arra hivatkozással, hogy nem kaptak megfelelő árfolyamkockázati tájékoztatást, a szerződés nem tartalmazza a törlesztőrészlet pontos összegét, továbbá a kölcsönszerződés felmondása nem hatályosult, a közvetlen végrehajtás elrendelésének feltetele nem állt fenn.
- [5] Az elsőfokú bíróság megismételt eljárásban elutasította a keresetet, az indítványozók fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helyben hagyta. Az ítéletek indokolása szerint a peres felek a kölcsön összegét és a visszafizetendő összeget kizárólag euróban határozták meg, a kölcsön összege és a visszafizetendő összeg nagysága független az eurónak a forinthez viszonyított árfolyamától, annak változásától, a szerződés megkötésével árfolyamkockázatot nem vállaltak az indítványozók. Az árfolyamkockázathoz hasonló kockázata abban az esetben keletkezhetett az indítványozóknak, ha a jövedelmük nem euróban, hanem forintban, az eurótól különböző más pénznemben keletkezett, viszont erről a kockázatról a szerződés megkötését megelőzően hetekkel korábban az alperes, továbbá magában a kölcsönszerződésben is megfelelően tájékoztatta az indítványozókat olyan szinten, ami a devizaalapú kölcsönszerződésekkel szemben támasztott követelményeknek is megfelelt volna.
- [6] Hangsúlyozta továbbá a másodfokú bíróság, hogy a felmondás az alperes követelését lejárttá, egyösszegben esedékessé tette, a magánokiratba foglalt felmondás annak átvételével hatályosult, a közjegyzői okiratba foglalt felmondáshoz a szerződés megszűnésének joghatása nem fűződik, annak azonban nem is ez a szerepe. A közokiratba foglalt felmondás nem ügyleti hatályú, a közjegyző csupán azt a tényt tanúsította, hogy az alperes a szerződés felmondását, ezáltal a követelés egészének esedékessé válását előtte kijelentette. A felmondás tényének közokirati – de nem ügyleti okirati – formában történt tanúsítása lehetővé tette a végrehajtási záradékolást.

A közjegyző eljárása során bizonyítást nem vehet fel, a végrehajtási záradékoláskor azon tény közokirati tanúsítása szükséges számára, hogy a hitelező (jelen esetben az alperes) a követelést lejárttá tette.

- [7] A jogerős ítélet ellen az indítványozók terjesztettek elő felülvizsgálati kérelmet. Érvelésük szerint az alperestől felvett kölcsönt forint alapú szerződésből eredő, azaz forint tartozás visszafizetésére fordították, a kölcsön folyósítására (átvezetésére) az átváltást követően került sor, ebből következően az alperes forintot folyósított, ennek ellenére került a kirovó pénznem euróban meghatározásra. Meghatalmazták az alperest, hogy a kölcsön valutanemétől eltérő valutanemű bankszámláról szedje be a törlesztőrészletet, azaz nem rögzíthető, hogy a szerződés lerovó pénzneme euró lenne. A jövedelmük forintban keletkezett, ezért kizárható az az ítéleti megállapítás, mely szerint a lerovó pénznem euró. A szerződés megkötésekor nem határozták meg a törlesztőrészlet pontos összegét, erről nincs szerződéses megállapodás, a törlesztőrészletet az alperes egyoldalúan meghatározhatta. Ezzel szemben mind a devizaalapú szerződésnek, mind pedig a deviza szerződésnek tartalmaznia kell a törlesztőrészlet pontos összegét, vagy annak legalább meghatározhatónak kell lennie. Az alperes által küldött értesítés nem minősül joghatás kiváltását célzó egyoldalú akaratnyilatkozatnak. Kifejtették: az alperes sem közokiratban, sem magánokiratban nem mondta fel a szerződést, amire pedig csak ő lett volna jogosult. A közjegyző a felmondást tartalmazó közjegyzői okirat hiteles kiadmányát küldte meg, amit a közjegyző-helyettes írt alá, ő azonban nem tekinthető szerződő félnek. A közjegyzőtől egy olyan magánokiratnak minősülő felmondást kaptak, ami azt tanúsítja, hogy az alperes képviselői a közjegyzőnél megjelentek, és kérték a felmondó nyilatkozat közjegyzői okiratba foglalását, ezt a magánokiratot (hiteles kiadmány) az alperes képviselői nem írták alá, a felmondás tehát nem hatályos. A közjegyzői okirat hiteles kiadmányába foglalt nyilatkozat nem az alperes nyilatkozata, annak közlése joghatást nem váltott ki, a szerződést nem szüntette meg. A mellé csatolt jegyzőkönyv nem azt tanúsítja, hogy a közjegyzői okirat hiteles kiadmányát átvették volna, hanem azt, hogy a közjegyző azt megküldi részükre, ugyanakkor a felmondás hatályosulásához a felmondó nyilatkozat közlésére lenne szükség, azaz a feltétel vagy időpont bekövetkeztét a közjegyző a visszaérkező tértivevény alapján tanúsíthatta volna. A perben eljáró bíróságok nem vizsgálták, hogy a banktitoknak minősülő adataik kiadására mi alapján került sor a közjegyző részére, ebből következően nem is foglaltak nem is foglalhattak állást a felmondást rögzítő okiratot illetően.
- [8] A felülvizsgálati kérelem nem volt alapos. Az adott esetben a jogerős döntés nem jogszabálysértő, a Kúria egyetértett annak helytálló indokaival is.
- [9] 2. Az indítványozók ezt követően fordultak az Alkotmánybírósághoz. Az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszukban előadták, hogy álláspontjuk szerint a Kúria ítélete ellentétes az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdéseivel.
- [10] Az indítványozók előadták, hogy a jogerős ítélettel szemben előterjesztett felülvizsgálati kérelemben a jogerős ítélet több megállapításával kapcsolatban hivatkoztak jogszabálysértésre, így a felmondás hatálytalanságára alapított érvelésük elbírálásának elmaradását is sérelmezték.
- [11] Az indítványozók állítása szerint a végrehajtási eljárások megszüntetésének alapját képező egyik hivatkozásuk (banktitoksértés és felmondás hatálytalansága) voltaképpen nem került elbírálásra. A kúriai határozatban rögzített megállapítással szemben az indítványozók nem csupán a felülvizsgálati kérelemben hivatkoztak a banktitoksértésre és ez által a felmondás hatálytalanságára, hanem mind az első-, mind a másodfokú eljárásban széleskörűen érveltek e körben, így tisztességes eljárásban az iratok megfelelő (a Kúriától elvárható) vizsgálatát követően a Kúria értelemszerűen nem állapíthatta volna meg azt teljes mértékben iratellenes módon, hogy érvelésük olyan nívó, amit csupán a felülvizsgálati kérelemben adtak elő, különös tekintettel arra is, hogy a tényállás körében a Kúria határozata is kifejezetten rögzíti, hogy éppen azt sérelmezték, hogy előadott hivatkozásuk nem került elbírálásra. Az indítványozókkal szemben közvetlen végrehajtási eljárások indultak és vannak folyamatban, ezért fontos, hogy valamennyi hivatkozásuk elbírálásra kerül-e, avagy sem az egyetlen nyitva álló peres eljárásban. Amennyiben nem, úgy az eljárás aligha minősülhet tisztességesnek. Márpedig az eljáró bíróságok a banktitok-sértésre és ez által a felmondás hatálytalanságára történő hivatkozásukat nem vizsgálták meg, miként a Kúria sem arra hivatkozással, hogy hivatkozásuk nívó.
- [12] A fentiekre tekintettel a hatékony bírói jogvédelem követelménye nem érvényesült a peres eljárásban, ugyanis a végrehajtások megszüntetésének egyik indokaként az indítványozók által előadott hivatkozás nem került elbírálásra, noha a mulasztást valamennyi jogorvoslati fórumban jelezték. A Kúria ítéletében rögzített megállapítás alapján pedig több olyan követelmény nem érvényesült a felülvizsgálati eljárásban, amelyeknek egy eljárásnak meg kell felelnie ahhoz, hogy tisztességesnek minősüljön, így egyebek mellett nem érvényesült a tisztességes bírósági tárgyalás követelménye, ugyanis a Kúria érintett megállapítása sérti a bírósághoz forduláshoz való jogunkat.

- [13] Az indítványozók álláspontja szerint, amennyiben az el nem bírált hivatkozásuk alaposnak bizonyul, az a velük szemben folyamatban lévő végrehajtási eljárások megszüntetését, tehát pernyertességüket jelenti. Az első- és másodfokú ítélet jogos érdeküket azáltal sérti, hogy az eljáró bíróságok nem bírálták el kereseti hivatkozásaikat teljes terjedelemben. Ezt a mulasztást a felülvizsgálati eljárásban egyedül a Kúria orvosolhatta volna, azonban iratellenes megállapítása alapján éppen a bíróságok mulasztásával előidézett jogsértésnek engedett teret, a bíróságok nyilvánvaló mulasztásával előidézett jogsértés orvoslását – szintén nyilvánvalóan alaptalan érvelés mentén – elmulasztotta. Jogállamban az egyes jogorvoslatoknak garanciális szerepük van, azonban a Kúria érintett megállapítása súlyosan sérti az indítványozók jogorvoslatához való jogát, így alaptörvényellenes, mivel a Kúria kasszációs jogkörét nem a bírósági határozatokon gyakorolta, hanem az általunk többször és igen részletesen előadott nyilatkozatokon. Itt pedig a peres eljárás arra a pontra jutott el, hogy az eljárásjogi garanciák nem érvényesültek a felülvizsgálati eljárásban, amelyben így nyilvánvalóan a tárgyalás igazságosságának elve sem érvényesült.
- [14] 2. Az Abtv. 56. § (1) bekezdésében előírtak szerint az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie. Az Alkotmánybíróság ezért tanácsban eljárva mindenekelőtt azt vizsgálta meg, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e a törvényben előírt befogadhatósági feltételeknek.
- [15] Az Abtv. 27. § szerinti alkotmányjogi panasz határidőben érkezett. Az indítványozók alkotmányjogi panaszukban megjelölik az Alkotmánybíróság hatáskörét és az indítványozók jogosultságát megalapozó törvényi rendelkezést, az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [a XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdései], a támadott bírói döntést, a Kúria Pfv.I.20.469/2021/3. számú ítéletét, továbbá kifejezett kérelmet a bírói döntés megsemmisítésére. Az indítványozók jogorvoslati lehetőségeiket kimerítették, valamint jogosultságuk és érintettségük egyértelmű, mivel saját egyedi ügyükkel összefüggésben terjesztették elő alkotmányjogi panaszukat.
- [16] 3. Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság feltételeként határozza meg, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E befogadhatósági feltételek vagylagos jellegűek, így fennállásukat az Alkotmánybíróság külön-külön vizsgálja [3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]].
- [17] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmével kapcsolatban az Alkotmánybíróság hangsúlyozza azt a következetes gyakorlatát, hogy az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja, valamint az Abtv. 27. §-a alapján az ítéleteknek kizárólag az alkotmányossági szempontú felülvizsgálata során van jogköre a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kiküszöbölésére, azonban nincs hatásköre a rendes bíróságok jogalkalmazásának felülbírálatára [3212/2015. (XI. 10.) AB határozat, Indokolás [11]]. Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy a tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése és mérlegelése az eljárásjogi szabályokban a jogalkalmazó számára fenntartott feladat [7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [33]].
- [18] Az indítványozók panaszában és annak kiegészítésében felvetett kérdések nem alkotmányossági, hanem törvényességi jellegűek. Az indítványozók a bírósági döntéssel szembeni kifogásaikat fogalmazzák meg, illetve a bíróság jogértelmezését, jogalkalmazását vonják kritika alá, és a támadott ítéletben foglalt döntést magát, annak hátrányos voltát tekintik alapjogi sérelemnek, a döntés Alkotmánybíróság általi megváltoztatása érdekében. Valójában az indítványozók nem értenek egyet a Kúria jogértelmezésével.
- [19] Az Alkotmánybíróság ezek után azt az indítványozói hivatkozást vizsgálta meg, miszerint a bíróság az indítványozó által előadott jogi érveket figyelmen kívül hagyva hozta meg a döntését, megsértve ezzel az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdését.
- [20] Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdéséből kényszerítően nem következik a rendes jogorvoslati formákon felüli, egyéb jogorvoslati lehetőségek biztosítása [3045/2015. (II. 20.) AB végzés, Indokolás [11]; 3067/2015. (IV. 10.) AB végzés, Indokolás [20]]. Emellett az Alkotmánybíróság rögzítette azt is, hogy amennyiben jogalkotó mégis megteremtette a rendes jogorvoslaton felüli, valamely további jogorvoslat lehetőségét, abban az esetben ez a jogalkotói döntés e jogorvoslat elbírálására hatáskörrel rendelkező bíróságok számára olyan, az Alaptörvény 28. cikkéből fakadó alkotmányos kötelezettséget is létrehozott, amely szerint jogalkalmazásuk során a jogalkotó által megnyitott jogorvoslat lehetősége az Alaptörvényből levezethető követelményeknek megfelelően, így hatékonyan és ténylegesen is érvényesüljön [6/2020. (III. 3.) AB határozat, Indokolás [111]]. E körben az Alkotmánybíróság rámutat, hogy a jelen esetben az indítványozó nem volt elzárva attól, hogy a jogorvoslati jogával éljen, ezt megtette többször is, a „valamely más szervhez, vagy ugyanazon szervezeten belüli magasabb fórumhoz fordulás” [35/2013. (IX. 22.) AB határozat, Indokolás [16]] lehetősége az eljárás egészében biztosított volt.

- [21] Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy a banktitoksértésre és ennek következtében a felmondás hatálytalanságára vonatkozó indítványozói hivatkozás az elsőfokú eljárás iratai között megtalálható. Jelen ügyben továbbá az is megállapítható, hogy a bíróságok a döntés szempontjából releváns kérdéseket vizsgálat tárgyává tették, és követhetően számot adtak döntéseik indokairól, valamint a bizonyítási eszközök értékeléséről is. A banktitoksértésre és ennek következtében a felmondás hatálytalanságára vonatkozó indítványozói hivatkozás bár a kereseti kérelem része volt, nem volt az ügy releváns kérdése. A bíróságok indokolási kötelezettségéből nem következik a felek által felhozott minden észrevétel egyenként való megcáfolási kötelezettsége, különösen nem az indítványozó szubjektív elvárásait kielégítő mélységű érvrendszer bemutatása {30/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [89]}.
- [22] Az alkotmányjogi panaszban felhívott érvek alapján sem a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog, sem pedig a jogorvoslathoz való jog konkrét ügyben történő megsértésének kételye nem merül fel, mivel a Kúria ítéletéből megállapítható, hogy a Kúria a döntését, jogalkalmazásának és jogértelmezésének elemeit megfelelően, megalapozottan indokolta, érdemben megvizsgálta az indítványozó érveit, és döntését erre tekintettel hozta meg.
- [23] Az Alkotmánybíróság a fentiek alapján megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz a XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdéseinek állított sérelme vonatkozásában nem veti fel a támadott bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, és nem alapoz meg alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést sem.
- [24] 4. A fentiek alapján az alkotmányjogi panasz nem felel meg az Abtv. 29. §-ában foglalt befogadhatósági feltételeknek. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2023. szeptember 26.

Dr. Horváth Attila s. k.,
tanácsvezető, előadó alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Réka s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/517/2022.

